

1. Conclusie en samenvatting

De ambitie om schulden te voorkomen levert op lange termijn veel op. Mensen worden gelukkiger, hebben minder zorgen, zijn beter in staat zelf werk te vinden en problemen op te lossen. Daarnaast verlaagt het voorkomen en verminderen van schulden de kosten aan (schuld)hulpverlening en maatschappelijke kosten.

Om dit resultaat te bereiken investeren we de eerste jaren. We zullen andere manieren van werken moeten ontwikkelen, zoals het opzetten van vroegsignalering. Hierdoor zal in de eerste periode een situatie ontstaan waar hulp wordt geboden aan mensen met grote schulden én mensen met lichte schulden. Dit kantelt in de loop van de jaren: de groep mensen met lichte schulden groeit en de groep met grote schulden daalt. Dit komt doordat de werkwijze zich steeds meer richt op het zo vroeg mogelijk naast mensen gaan staan waar problemen beginnen. Het resultaat dat bereikt wordt, is waardevol en structureel.

De vroegsignalering is een beweging waarbij de gemeente actie onderneemt naar inwoners toe als schulden gaan starten. Naast deze beweging willen we werken aan het taboe rondom schulden en financiële krapte doorbreken zodat het voor inwoners zelf makkelijker wordt om tijdig aan de bel te trekken.

Daarnaast willen we zorgen dat de voorzieningen bekender, bereikbaarder en toegankelijker worden voor inwoners. Hierdoor zullen de voorzieningen meer gebruikt worden en inwoners minder krapte kennen.

Toch is het lastig om het besparingspotentieel van deze maatregelen goed te berekenen. De reden is dat preventie moeilijk meetbaar is en onderhevig aan maatschappelijke invloeden zoals bijvoorbeeld de coronacrisis. Wij hebben voor de berekening, waar mogelijk, gebruik gemaakt van onderzoek naar de opbrengst van bepaalde interventies. Op deze manier wordt in kaart gebracht dat besparing zal plaats vinden. De tijd zal moeten leren waar de besparing zichtbaar gaat worden en om hoeveel het exact zal gaan. Al met al zijn wij ervan overtuigd dat deze ontwikkeling voor veel partijen voordeel gaat opleveren en dat deze voordelen een structureel karakter hebben. Wij durven de uitdaging aan om te werken aan Berkelland zonder schulden!

We adviseren en verwachten het volgende:

- Wij adviseren éénmalig voor 2020 € 42.500,- beschikbaar te stellen voor een campagne om de taboe op schulden te doorbreken en voor een projectleider die zorgt dat deze ontwikkelingen aangejaagd worden. De dekking voor de campagne en projectleider in de jaren daarna zal gedekt kunnen worden uit de besparing die we vanaf 2021 verwachten.
- We verwachten hierdoor vanaf 2022, jaarlijks minimaal €147.000,- te besparen. We verwachten dat dit bedrag de jaren daarna gestaag zal stijgen.

2. Proces: Bijzondere bijstand, schuldhulpverlening en kwijtschelding

2.1 Het kader

Eind januari is gestart met het maken van een procesplan. Hierin is een aantal punten benoemd die de basis vormen voor het gesprek met inwoners en organisaties. De punten bieden het kader voor de zoekrichtingen naar oplossingen voor het onderwerp Bijzondere bijstand, schuldhulpverlening en kwijtschelding. Deze punten zijn:

- **Geloof:** we besparen door eerder bij mensen betrokken te zijn, problemen klein te houden, schulden te voorkomen of de schuldenlast laag te houden. Resultaten uit preventie zijn structureel.
- **Doel:** Slimmere werkwijzen om eerder met mensen met financiële problemen in contact te komen verder te helpen.

2.1 Inwoners en organisaties betrekken

In het procesplan werd voornamelijk ingezet op het betrekken van inwoners en organisaties uit de gemeente Berkelland om in bijeenkomsten samen te denken en mee te praten. In maart gooide het Coronavirus echter roet in het eten. Precies op de avond waarop de eerste grote bewonersbijeenkomst zou plaats vinden, werd duidelijk dat er geen grote bijeenkomsten meer mochten plaats vinden. Op de planning stonden de volgende bijeenkomsten:

- Twee bewonersbijeenkomsten (50 mensen);
- Een bijeenkomst voor mensen die schulden zelf kennen (5 mensen);
- Een bijeenkomst voor bewindvoerders en deurwaarders (12 mensen).

In totaal hadden 61 unieke mensen zich opgegeven. Het Platform Financieel Gezond Berkelland en de Cliëntenraad van SDOA waren uitgenodigd en gevraagd om deel te nemen aan deze bijeenkomsten. Daarnaast was het voorstel om de uitkomsten met hen door te nemen en samen de eerste conclusies te trekken. Ook raadsleden waren geïnformeerd over de publieke avonden en waren uitgenodigd om aanwezig te zijn.

Het doel van de bijeenkomsten was om samen richting te bepalen. Omdat de bijeenkomsten niet door konden gaan, is gekozen om alle deelnemers op een alternatieve manier te bevragen en te betrekken. Dit is gedaan door de beoogde werkwijze te digitaliseren met behulp van filmpjes en online vragenlijsten. Dit is verstuurd aan de 61 mensen die zich hadden opgegeven voor de bijeenkomsten. Van deze groep mensen:

- heeft 57% (35) van de deelnemers meegedaan;
- zijn 77% (27) van de deelnemers inwoner van de gemeente Berkelland. De overige 8 deelnemers zijn met name professioneel betrokken bij inwoners van de gemeente;
- vertegenwoordigt 37% (13) van de deelnemers een organisatie. De volgende organisaties/beroepsgroepen zijn vertegenwoordigd:
 - Bewindvoerders en bewindvoerders;
 - Gemeente/SDOA;
 - Vrijwilligersorganisaties;
 - Platform Financieel Gezond Berkelland/Cliëntenraad participatiewet SDOA.

- geeft 77% (27) van de deelnemers aan te weten wat het is om ieder dubbeltje om te moeten draaien. Het merendeel van deze groep weet wat het is om een laag inkomen te hebben en/of schulden;
- is 25% (9) van de deelnemers naast het invullen van de vragenlijsten ook gebeld om de vragen toe te lichten of helemaal door te nemen.

Door dit onderzoek met een kwalitatief karakter is een goed beeld ontstaan over hoe de schuldhulpverlening en ondersteuning aan mensen met schulden en/of een laag inkomen in de gemeente Berkelland is geregeld en wordt ervaren. Daarnaast geeft het richting aan de vraag hoe we anders kunnen werken om een positief effect te bereiken bij inwoners (minder financiële problemen) en gemeente (lagere kosten). De deelnemers waren enthousiast over de inventieve manier waarop ze – ondanks de Coronacrisis – toch hebben kunnen meedoen.

3. De vragen en antwoorden

3.1 De opzet van de vragen

De vragen die gesteld zijn aan de deelnemers bestaan uit drie onderdelen. De uitwerking vindt u per onderdeel terug in bijlage 1. De drie onderdelen zijn:

- 1. Reageren op stellingen (ik, de ander, de samenleving)**
 - a. Ik weet wat het is om ieder dubbeltje om te draaien.
 - b. Grote schulden zijn de schuld van de persoon zelf.
 - c. De overheid moet zorgen voor een sterk vangnet om te zorgen dat mensen rond kunnen komen van een laag inkomen.
- 2. Kijken naar hoe de situatie nu is:**
 - a. Wat gaat goed?
 - b. Wat kan beter?
- 3. De toekomst: wat hebben we gedaan om te zorgen dat:**
 - a. er minder mensen zijn met een laag inkomen;
 - b. er minder mensen zijn met schulden;
 - c. de gemeente minder kosten heeft.

3.2 Conclusie

De conclusies van de ontvangen antwoorden zijn:

- Mensen zijn in de basis tevreden dat er veel voorzieningen zijn in de gemeente Berkelland.
- De problemen die het meest genoemd worden, richten zich met name op:
 - Beperkte bekendheid van de voorzieningen;
 - De beperkte preventie bij financiële problemen of schulden;
 - Bureaucratie in de hele keten: hoge drempel, vraag gericht, veel en moeilijke formulieren, aanvragen duren lang, weinig afstemming tussen organisaties;
 - Mensen moeten steeds hun verhaal opnieuw vertellen.
- De oplossingen die door mensen het meest genoemd worden zijn:
 - Het taboe rondom een laag inkomen en schulden is doorbroken;
 - Professionals/vrijwilligers staan naast mensen, werken vanuit vertrouwen en begrip;

- De gemeente werkt met vroegsignalering bij grote verandering in iemands leven (life events) en beginnende schulden;
- Er is goede voorlichting over regelingen, mensen weten ze goed te vinden;
- Er is goede afstemming tussen gemeente, schuldeisers en organisaties, het systeem is simpeler en de drempel lager

Samenvatting resultaten vragenlijst over schuldhulpverlening, kwijtschelding en bijzondere bijstand

Online ingevuld door inwoners, vertegenwoordigers en professionals

Ik weet wat het is om ieder dubbeltje om te moeten draaien

Grote schulden zijn de schuld van de persoon zelf

Top 3 genoemde oorzaken van schulden

De overheid moet zorgen voor een sterk vangnet om te zorgen dat mensen rond kunnen komen van een laag inkomen

Wat wordt vooral gezegd?

Wat vindt u van de voorzieningen die er nu zijn voor mensen met een laag inkomen?

Er is wel van alles, maar de drempel is hoog; formulieren zijn moeilijk, het is gefragmenteerd, steeds hetzelfde verhaal vertellen en beperkte samenwerking tussen voorzieningen

De communicatie of vindbaarheid van de voorzieningen is beperkt.

Wat gaat goed?

Dat deze voorzieningen er zijn

Ik kan op verschillende manieren contact leggen: bellen, mailen e.d.

Ik heb het gevoel dat ik gewoon open kan praten over mijn schulden
De manier waarop medewerkers me te woord staan

Dat we samen hard werken om problemen te voorkomen

Wat kan beter?

Er zijn veel verschillende voorzieningen

Ik moet steeds opnieuw mijn verhaal doen

Aanvragen duren lang

Een afspraak is altijd over een lange tijd terwijl het nu nodig is

De regels zijn onduidelijk

Ik heb het gevoel dat ik aan teveel regels moet voldoen

De toekomst: het is gelukt! Er zijn minder mensen met een laag inkomen. Er zijn minder mensen met schulden. De gemeente heeft minder kosten. Dat komt door:

4. Aan de slag! Dit gaan we doen!

4.1 De kern: Berkelland zonder schulden

De antwoorden van inwoners en organisaties geven veel informatie over wat goed gaat en wat beter kan. De kern van de boodschap die we hebben opgehaald is:

- Zorg dat we er zijn als schulden net beginnen! Laat het geen groot probleem worden.
- Zorg dat mensen zelf sneller aan de bel trekken! Zorg dat het taboe en de schaamte doorbroken wordt.

Regelmatig wordt het woord 'preventie' genoemd: zorg dat we grote problemen voorkomen. De eerste stap is contact te leggen met mensen waar problemen nog klein zijn. De volgende stap is om met elkaar te voorkomen dat schulden überhaupt ontstaan. Voorkomen van problemen is voor iedereen goed: mensen zijn gelukkiger, kunnen veel beter zelf hun problemen oplossen, vinden makkelijker werk, hulpverlening en ondersteuning is lichter en maatschappelijke kosten zijn lager.

Dit is de ambitie waar wij samen voor willen gaan: Berkelland zonder schulden!

4.2 Wat is het potentiële (financiële) effect?

Berkelland in Balans is gestart met het doel om 3,5 miljoen euro structureel te bezuinigen. Wat leveren de eerder genoemde maatregelen nu precies op? In eerste instantie willen we stil staan bij het vermoedelijke effect van deze maatregelen. In de tabel in bijlage 2 wordt gedetailleerd ingegaan op de concrete acties. In bijlage 3 worden de kosten en de baten van deze acties in kaart gebracht. Een kanttekening is dat het financiële effect van preventieve acties moeilijk te voorspellen en berekenen is. Waar mogelijk is uitgegaan van bestaand onderzoek of aannames. Een voorbeeld hiervan is de vroegsignalering. Uit onderzoek blijkt dat iedere euro die geïnvesteerd wordt € 2,22 oplevert. Dit is aannemelijk, echter is niet met zekerheid te zeggen dat dat ook gehaald wordt. Daarnaast is moeilijk te duiden waar deze besparing wordt terug gezien.

De effecten die we verwachten zijn:

- Inzetten op vroegsignalering, bekendheid geven aan voorzieningen, de drempel verlagen en taboe doorbreken heeft het volgende effect op lange termijn (na ca. vijf jaar):
 - Er zijn minder mensen met grote schulden en grote problemen;
 - Er is wordt minder hulpverlening ingezet om grote financiële problemen op te lossen;
 - Er wordt meer hulpverlening ingezet om mensen voor te lichten, mensen te benaderen als financiële problemen beginnen en mensen vaardiger te maken als schulden opgelost zijn;
 - Voorzieningen zullen beter gebruikt worden waardoor minder financiële krapte ontstaat;
 - En misschien wel het belangrijkste effect: mensen zijn gelukkiger, kunnen betere keuzes maken, hebben meer ruimte en mogelijkheden om problemen op te lossen en ervaren minder stress;
 - We verwachten hierdoor vanaf 2022, jaarlijks minimaal €147.000,- te besparen. We verwachten dat dit bedrag de jaren daarna gestaag zal stijgen.

- Op korte termijn, in ieder geval de eerste vijf jaar, zal dit een investering vragen. Er wordt nu veelal gewerkt met mensen met grote financiële problemen. De bedoeling is om naast deze groep mensen betrokken te raken bij mensen waar schulden starten. Het streven is om daarna de volgende stap te zetten: zorgen dat schulden überhaupt niet ontstaan. De investering bestaat uit:
 - Meer inzet van professionals die de vroegsignalering uitvoeren;
 - Meer gebruik van bestaande voorzieningen zoals bijzondere bijstand, individuele inkomensvoorzieningen, kindregelingen, Schuldhulpmaatje en Humanitas Thuisadministratie;
 - Meer inzet van communicatie- en campagnemiddelen;
 - Meer inzet om met gemeente en organisaties samen te zorgen voor meer samenhang tussen voorzieningen, een lagere drempel, duidelijke communicatie en simpeler proces om gebruik te maken van een voorziening;
 - Wij adviseren éénmalig voor 2020 € 42.500,- beschikbaar te stellen voor een campagne om de taboe op schulden te doorbreken en voor een projectleider die zorgt dat deze ontwikkelingen aangejaagd worden. De dekking voor de campagne en projectleider in de jaren daarna zal gedekt kunnen worden uit de besparing die we vanaf 2021 verwachten.

4.3 Dit gaan we doen!

Het afgelopen jaar zijn vanuit de gemeente Berkelland, SDOA en de belangenorganisaties Platform Financieel Gezond Berkelland wegen ingeslagen om eerder bij inwoners met financiële problemen betrokken te raken. De antwoorden op de vragen bevestigen deze richting en geven extra suggesties om grotere stappen vooruit te zetten. En dat is waar we voor willen gaan: het stoppen van schulden in de gemeente Berkelland! In bijlage 2 worden de acties toegelicht en is te zien welke acties al zijn gestart.

De acties die we koppelen aan de kernboodschap zijn:

- ***Zorg dat we er zijn als schulden net beginnen! Laat het geen grote problemen worden!***
 - Vroegsignalering: bij beginnende schulden contact leggen met inwoners;
 - Vroegsignalering: onderzoeken van risicovolle life-events in Berkelland, daar acties voor organiseren;
 - Betere communicatie over voorzieningen en kwijtschelding: zorgen dat inwoners weten waar ze moeten zijn;
 - Simpel systeem: zorgen dat het voor mensen makkelijker is om hulp te vragen of een aanvraag voor een voorziening of kwijtschelding te doen;
 - Goede afstemming organisaties: zorgen dat we 'ontsnipperen' en met alle organisaties werken aan preventie, samen werken aan een simpelere keten en aan duidelijkere informatieverstrekking;
- ***Zorg dat mensen zelf sneller aan de bel trekken! Dat het taboe en de schaamte doorbroken wordt!***
 - Campagnes over financiële krapte en problemen; we organiseren met partner organisaties campagnes en sluiten aan bij landelijke campagnes;

- Professionals en vrijwilligers gaan nog meer werken vanuit vertrouwen en gaan nog meer naast mensen staan.

Naast de beweging om financiële problemen te voorkomen, willen we ook aandacht voor mensen met financiële krapte. Wij willen onderzoeken of er groepen zijn waarbij financiële krapte positief beïnvloed kan worden bijvoorbeeld door werk makkelijker bereikbaar te maken.

4.4 Zo gaan we het doen!

In bijlage 2 is te lezen welke acties al lopen. Dit blijven we doen. Omdat we ervan overtuigd zijn dat het voorkomen van problemen veel leed en geld bespaard, willen we deze beweging sneller en krachtiger neerzetten. Dit kunnen we niet alleen. Deze opdracht en missie pakken we op met onze partners: met alle organisaties in de gemeente Berkelland die werken aan een betere situatie voor mensen met financiële krapte of problemen.

De gemeente Berkelland heeft hierin de rol van kartrekker, regievoerder en verbinder. We staan samen voor deze opdracht, het wiel moet alleen wel draaien. Dat is de rol die de gemeente Berkelland op gaat pakken. Om dit te doen wordt tijdelijk een projectleider gevraagd om dit proces aan te jagen.

Omdat deze materie omvangrijk is en preventie soms moeilijk inzichtelijk te maken, starten we vanaf het begin met een goede 0-meting. Waar staan we nu? Op welke onderdelen verwachten we verandering? Wat zien we komende jaren?

Bijlage 1 Uitkomst vragenlijsten

Onderstaand treft u de uitkomsten van de vragenlijsten. Voor de begrijpelijkheid zijn de antwoorden gecomprimeerd. Er is aandacht besteed om interpretatie verschillen tot een minimum te beperken. Dit kan echter niet geheel uitgesloten worden.

1. Reageren op stellingen

Bij dit onderdeel gaven deelnemers de volgende punten aan:

- A. 77% weet wat het is om ieder dubbeltje om te moeten draaien doordat ze het zelf hebben meegemaakt of doordat ze het bij een ander hebben gezien.
- B. Over de oorzaak voor het ontstaan van schulden geven mensen de volgende antwoorden:
 - **Dat verschilt: de één maakt misbruik, de ander niet en komt door omstandigheden in de schulden. (18)**
 - Een oorzaak is dat mensen slecht met geld om kunnen gaan. (3)
 - Mensen maken soms verkeerde keuzes of hebben te hoge ambities. (2)
 - We zien dat familie misbruik maakt van kwetsbare mensen. (1)
 - De schuld ligt ook bij de overheid en banken. (1)
- C. Over de verantwoordelijkheid en het creëren van een vangnet geven mensen het volgende aan:
 - **Het vangnet moet ook bestaan uit: inzicht geven, hulp, support e.d. (4)**
 - **Het vangnet moet simpel zijn: duidelijk, weinig bureaucratie, niet lang wachten. (4)**
 - De overheid moet zorgen dat het inkomen zodanig wordt aangevuld zodat mensen ook rond kunnen komen van hun inkomen. (3)
 - Het vangnet moet ook preventief zijn. (2)
 - Mensen moeten ook zelf verantwoordelijkheid nemen. (2)
 - Een vangnet moet bestaan uit: lage algemene kosten in plaats van extra geld. (1)
 - De rol van de gemeente is coördinerend en op de achtergrond. (1)

2. Kijken naar hoe de situatie nu is

- Wat vindt u van de voorzieningen die er nu zijn voor mensen met een laag inkomen?
 - 63% geeft aan het goed te vinden, 20% geeft aan het niet goed te vinden, 17% weet het niet.
 - Verder geven deelnemers aan:
 - **Er is wel van alles, maar de drempel is hoog: formulieren zijn moeilijk, het is gefragmenteerd, steeds hetzelfde verhaal vertellen en beperkte samenwerking tussen voorzieningen. (13)**
 - De communicatie of vindbaarheid van de voorzieningen is beperkt. (9)
 - Het lijkt me wel voldoende. (3)
- Hoe vindt u dat de bijzondere bijstand is geregeld?
 - 40% geeft aan dat het goed geregeld is, 23% geeft aan dat het niet goed geregeld is, 37% geeft aan het niet te weten.
 - Verder geven deelnemers aan:
 - **Veel bureaucratie en hoge drempel. (7)**

- Er moet meer over gecommuniceerd worden. (2)
 - Duurt erg lang. (2)
 - Zou preventiever moeten in plaats van reageren op vragen. (2)
- Hoe vindt u dat de schuldhulpverlening is geregeld?
 - 34% vindt de schuldhulp nu goed geregeld, 49% vindt het nu niet goed geregeld, 17% weet het niet.
 - Verder geven deelnemers aan:
 - **Eerder betrokken zijn en vroegsignalering (10):**
 - Er is pas hulp als er grote schulden zijn en mensen het zelf niet meer kunnen. (5)
 - Hulpverlening is lastig omdat er pas laat inzicht is in de hele schuldenlast.(4)
 - De gemeente en SON moeten veel sneller en eerder betrokken zijn. (1)
 - Er is weinig communicatie over schuldenaanpak en preventie. (5)
 - Bewindvoerders en deurwaarders verdienen aan dit systeem: er is geen prikkel om schulden op te lossen. (5)
 - De drempel is te hoog: schaamte en het duurt erg lang. (3)
 - Meer maatwerk .(1)
- Hoe vindt u dat het aanvragen en afhandelen van kwijtschelding is geregeld?
 - 20% vindt dat het goed is geregeld, 29% vindt dat het niet goed is geregeld, 51% weet het niet.
 - Verder geven deelnemers aan:
 - Koppelen aan andere regelingen zoals bijzondere bijstand en schuldregelingen. (2)
 - Het is digitaal goed aan te vragen. (1)
 - Het is bureaucratisch. (1)
 - Mensen goed informeren. (1)
 - Veel gegevens aanleveren.(1)
- Mensen zijn nu met name ontevreden over (zie hele lijst in bijlage 1). Dit zijn de belangrijkste punten:
 - **Er zijn veel verschillende voorzieningen. (12)**
 - Ik moet steeds opnieuw mijn verhaal doen. (11)
 - Aanvragen duren lang. (10)
 - Een afspraak is altijd over een lange tijd terwijl het nu nodig is. (6)
 - De regels zijn onduidelijk. (6)
 - Ik heb het gevoel dat ik aan teveel regels moet voldoen. (5)
- Mensen zijn nu met name tevreden over (zie hele lijst in bijlage 1). Dit zijn de belangrijkste punten:
 - **Dat deze voorzieningen er zijn. (19)**
 - Ik kan op verschillende manieren contact leggen: bellen, mailen e.d. (10)
 - Ik heb het gevoel dat ik gewoon open kan praten over mijn schulden. (7)
 - De manier waarop medewerkers me te woord staan. (5)
 - Dat we samen hard werken om problemen te voorkomen. (4)

3. Toekomst: het is gelukt!

Er zijn minder mensen met een laag inkomen. Er zijn minder mensen met schulden. De gemeente heeft minder kosten. Dit is gelukt door deze oplossingen:

- **De gemeente reageert op eerste signalen door vroegsignalering: zij komen bij mensen waar schulden aan het starten zijn of mensen die in een risico groep zitten door een life event. (13)**
- **Het is simpeler: er is één loket ontstaan, proces sneller en regels simpeler. Er is geen versnippering van voorzieningen en goede afstemming tussen organisaties. (8)**
- **Er is goede voorlichting over regelingen (transparant en in alle communicatievormen). (7)**
- **De taboe rondom een laag inkomen en schulden is doorbroken. Alle professionals en vrijwilligers zijn hierin geschoold. (5)**
- **Professionals en vrijwilligers werken vanuit vertrouwen, staan naast mensen, hebben begrip voor mensen en leveren maatwerk. (5)**
- Er is een basisinkomen voor alle Nederlanders. (2)
- Iedereen die niet kan werken wordt ruimhartig ondersteund, er is een vangnet. (2)
- UWV is een sterk instituut. (1)
- Er is gezorgd voor onderwijs en omscholing. (1)
- Er is gezorgd dat professionals meer kennis hebben van verschillende ziektebeelden. (1)
- Het belastingstelsel is op zijn kop gegaan. (1)
- Iedereen die niet kan werken wordt ruimhartig ondersteund, er is een vangnet. (2)
- De overheid is drastisch ingekrompen. (1)
- De economie is weer opgekrabbeld. (1)
- Er zijn minder hoge boetes door instanties. (1)
- De kosten voor deurwaarders zijn lager. (1)
- Er is een basisinkomen voor alle Nederlanders. (2)
- Er is sneller bewindvoering als mensen het zelf niet kunnen (LVB). (1)
- Er zijn soepelere regels bij kwijtschelding. (1)
- Er is goede zorg na schulden. (1)
- Mensen hebben ook een hun eigen verantwoordelijkheid weer zelf opgepakt. (1)
- Mensen hebben meer zorg voor elkaar. (1)
- Alle middelen worden eerlijk verdeeld. (1)
- Er is goed gekeken naar voorbeelden elders. (1)
- De hulp ligt zoveel mogelijk bij de gemeente zodat mensen in beeld blijven. (1)
- Participatiewet op de schop (1)
- Online hulpverlening (1)
- Buurthuizen, thuishaven voor jeugd (1)

Bijlage 2 Acties, kosten, financieel effect

Actie	Omschrijving	Kosten	Besparingspotentieel
Zorg dat we er zijn als schulden net beginnen! Laat het geen grote problemen worden!			
<p><u>Vroegsignalering</u></p> <p>Zichtbaar worden bij beginnende schulden</p>	<p>- Inwoners met betalingsachterstanden bij zorgverzekeringen, water- en energiebedrijven en woningcorporaties zijn binnen drie maanden in beeld bij de gemeenten.</p> <p>- Hierna volgt een huisbezoek door een medewerker VMK en wordt ondersteuning aangeboden. - Als een plan van aanpak wordt opgesteld, dan wordt het incassoproces met één maand opgeschort.</p>	<p>- € 55,000 per jaar.</p> <p>- Aanschaf systeem en medewerker huisbezoeken</p> <p>- Gedekt tot 2 jaar na start.</p> <p>- Opgenomen in begroting</p> <p>Uitvoeringsprogramma Samen denken en Samen doen.</p>	<p>- €122.000,- structureel. Wij verwachten dat dit het minimaal te verwachten potentieel is. Wij zetten namelijk andere maatregelen in die indirect ook onder deze maatregel horen.</p> <p>- Onderzoeksbureau Panteia heeft onderzoek gedaan naar de effecten van vroegsignalering. De conclusie is dat elke geïnvesteerde euro de gemeente € 2,22,- oplevert. De maatschappij als geheel zelfs € 2,46.</p>
<p><u>Vroegsignalering</u></p> <p>Zichtbaar worden bij grote veranderingen in het leven (life-events)</p>	<p>- Schuldenproblemen ontstaan vaak bij veranderingen in het leven waardoor inkomsten/uitgaven veranderen. Bijv. door scheiding, werkloosheid, arbeidsongeschiktheid of hoge (zorg)kosten bij ziekte. - We onderzoeken op welke wijze professionals in de keten bij deze veranderingen in het leven van onze inwoners specifieke aandacht hebben voor mogelijke betalingsproblemen. Dit doen we o.a. door maken van goede werkafspraken met de partners in de keten.</p> <p>We gaan jongeren aanschrijven die de leeftijd van 18 jaren bereiken, het moment dat zij de premie moeten betalen voor een ziektekostenverzekering.</p>	<p>- Dit kunnen we organiseren vanuit de huidige formatie en bedrijfsvoering.</p> <p>- Er zijn geen extra middelen nodig.</p>	<p>- Door bij grote veranderingen in het leven betrokken te raken willen we bereiken dat mensen niet in financiële problemen komen.</p> <p>- We kunnen niet vertalen wat dit financieel oplevert.</p>
<p><u>Vroegsignalering</u></p> <p>Preventie Platform Jeugd (PPJ)</p>	<p>- Het PPJ is een samenwerking tussen 4 gemeenten in de Oost-Achterhoek en organisaties die zich inzet voor het gezond, stabiel en veilig opgroeien van kinderen.</p> <p>- Vanuit de werkgroep Kind en Armoede wordt dit jaar door Hogeschool Arnhem en Nijmegen een train de trainer "Signaleren en bespreekbaar maken van armoede" wordt</p>	<p>- De kosten zijn €10.000,-</p> <p>- Deze kosten zijn reeds gedekt uit de begroting van het Uitvoeringsprogramma. Het budget voor de initiatieven van het PPJ.</p> <p>- De (train-de-)training staat gepland voor eind juni 2020.</p>	<p>- Het PPJ zet sterk in op het voorkomen van ernstige problematiek. Normaliseren als het kan, opschalen als het moet. De website laat in een jaar een bereik zien van 1889 gebruikers, het bericht op Facebook over armoede is 3605 keer bekeken. Het congres Armoede in school is bezocht door 115 deelnemers.</p> <p>- De verwachting is dat vanuit scholen ouders eerder en beter</p>

	<p>gegeven.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vanuit alle 4 deelnemende gemeenten volgen mensen de training en trainen vervolgens lokaal leerkrachten of trainers van verenigingen. 		<p>worden doorverwezen en dus lichtere hulp nodig is.</p>
<p><u>Betere communicatie voorzieningen</u></p> <p>Berkellandwijzer</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Digitale sociale kaart van en voor de gemeente Berkelland. Is ontwikkeld met gemeente, inwoners en organisaties. 	<ul style="list-style-type: none"> - De eenmalige en structurele kosten zijn voor de duur van drie jaar gedekt. - Na drie jaar volgt een evaluatie (2022) 	<ul style="list-style-type: none"> - Het is niet mogelijk om besparingen inzichtelijk te maken. - Na 1 maand blijkt dat er 878 unieke bezoekers waren. In de komende jaren zal het effect zichtbaar worden.
<p><u>Betere communicatie voorzieningen</u></p> <p>Tool: rondkomen in Berkelland</p>	<ul style="list-style-type: none"> - De gemeente Berkelland kent meerdere regelingen voor ondersteuning aan inwoners met een laag inkomen of die weinig te besteden hebben. Veel mensen die deze regelingen goed kunnen gebruiken, zijn hiervan niet op de hoogte. - Wij willen de bekendheid van de regeling vergroten. Wij starten daarom de campagne Rondkomen in Berkelland. - Via een gemakkelijk in te vullen online tool komen personen er gemakkelijk achter of zij mogelijk in aanmerking komen voor één van de regelingen van de gemeente Berkelland. 	<ul style="list-style-type: none"> - €23.000,-. - Deze kosten worden reeds gedekt uit de begroting van het Uitvoeringsprogramma Samen denken, Samen doen. - De kosten zijn de totaal kosten voor een samenwerking van drie jaar. 	<ul style="list-style-type: none"> - Door verbeterde informatie van de regelingen die in onze gemeente gelden zullen inwoners zelf en sneller kunnen bepalen of zij mogelijk in aanmerking komen voor ondersteuning. Ook zullen zij beter weten waar zij zich kunnen melden. - Het laat zich nu lastig meten. Wij verwachten dat dit het volgende effect heeft: <ul style="list-style-type: none"> - snellere oplossingen en minder (problematische) schulden. - er zal zijn dat er meer gebruik wordt gemaakt van de inkomensvoorzieningen. - een toename van het aantal mensen dat beroep doet op bijvoorbeeld de minimaregelingen en bijzondere bijstand.
<p><u>Systeem versimpelen</u></p> <p>App SDOA werkt</p>	<ul style="list-style-type: none"> - In deze app worden vacatures digitaal aangeboden aan klanten. Ook is er informatie te vinden over vacatures en bijeenkomsten te vinden. - Inwoners kunnen zich direct inschrijven voor bijeenkomsten. Er is directe interactie mogelijk via chat. 	<ul style="list-style-type: none"> - € 2.500 excl. btw per jaar. - Deze kosten zijn reeds gedekt. 	<ul style="list-style-type: none"> - Op dit moment is niet in te schatten wat deze app financieel oplevert. Dit zal de komende jaren duidelijk moeten worden. - De verwachting is dat mensen sneller een baan vinden en zelfredzamer worden.
<p><u>Systeem versimpelen</u></p> <p>Mijn Inkomen – SDOA</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Deze applicatie geeft inwoners zicht in wanneer betalingen plaatsvinden, maar ook informatie over schulden die openstaan. 	<ul style="list-style-type: none"> - Wordt in 2020 geïmplementeerd. - Geraamde structurele kosten € 20.000 per jaar excl. BTW voor SDOA totaal. - De geraamde kosten zijn opgenomen in de 	<ul style="list-style-type: none"> - Resultaat hiervan is dat inwoners goed op de hoogte zijn van alles wat er omtrent hun inkomen speelt en hierop kunnen acteren. - Het is niet in te schatten wat dit financieel oplevert.

		begroting van SDOA.	
<u>Systeem versimpelen</u> Website SDOA aanpassen i.s.m. Werkbaan Oost	- Voor 2021 zal de website in lijn worden gebracht met het dienstverleningskader uit "Samen aan het Stuur". - Er wordt de combinatie gemaakt met de portal MijnInkomen en de SDOA werkt app.	- Verwachte investering € 10.000 en daarnaast € 5.000 structurele kosten. - De geraamde kosten zijn opgenomen in de begroting van SDOA.	- Het resultaat hiervan is dat de dienstverlening van SDOA/WBO zal verbeteren. Inwoners worden nog beter geïnformeerd en zijn zelf instaat is om vragen te beantwoorden. - Het is niet in te schatten wat dit financieel oplevert.
<u>Systeem versimpelen</u> Meedoen app	- De kindregelingen van de gemeente Berkelland zijn opgenomen in de meedoenapplicatie. Met deze regelingen kunnen kinderen van 0 tot 18 jaar gezinnen met een minimuminkomen een financiële bijdrage krijgen voor school, computer, sport-, kunst- en educatieve activiteiten. - De inwoner ontvang een voucher, die kan worden ingewisseld bij de winkelier of vereniging.	- Kosten applicatie bedragen € 1,00 excl. BTW per maand per gebruiker. Met een minimum van € 500 per maand. - Huidige kosten bedragen in totaal voor SDOA € 6.000 excl. BTW per jaar. - Bedrag is opgenomen in de begroting van SDOA. - Actief sinds jan. 2020	- Het resultaat van de meedoen app is dat het gebruik maken van de kindregelingen makkelijker wordt. - We verwachten dat meer gebruik wordt gemaakt van de kindregelingen. - Dit zal de komende jaren duidelijk moeten worden. - Op dit moment wordt nog geen toename gezien. Mogelijk is dit het gevolg van de coronacrisis. De samenleving zit op slot. - Het is mogelijk dat hierdoor een najl effect optreedt en dat meer mensen door de coronacrisis binnen de norm van de minimaregeling vallen.
<u>Systeem versimpelen betere communicatie</u> Actualiseren en doorontwikkelen communicatie	- Voorlichting Groepsbijeenkomsten rechten en plichten SDOA. - Vereenvoudigen van formulieren. - folders actualiseren en verder vereenvoudigen	- Doorlopend proces - Kosten gedekt vanuit reguliere bedrijfsvoering SDOA	- Het resultaat zal zijn: - Inwoners maken beter gebruik van voorzieningen. - Inwoners weten wat er is en waar zij moeten zijn. - Inwoners worden zelfredzamer. - Het is niet in te schatten wat dit financieel oplevert.
<u>Goede afstemming organisaties</u> <u>Systeem versimpelen</u> Lokaal en wijkgericht werken	- Pilot lokaal en wijkgericht werken gestart. In de gemeente Berkelland is sindsdien een inkomensconsulent, klantmanagers meedoen, klantmanagers statushouders en regisseur statushouders structureel aanwezig binnen de lokale teams. - Het doel is de dienstverlening dichterbij de inwoner te organiseren. De inwoner hoeft niet steeds naar verschillende loketten maar kan zijn vraag/probleem vertellen bij	- Kosten gedekt in Reguliere bedrijfsvoering SDOA. - Gestart in maart 2019.	- Het resultaat is: - De dienstverlening dichterbij georganiseerd. Het is mogelijk om binnen de eigen gemeente af te spreken. - Sociale activering van inwoners lukt beter. - Meer integrale aanpak en oplossingen voor inwoners tussen wijkteam en SDOA. - Dit proces is de voorloper van samen aan het stuur.

	een punt		
<u>Goede afstemming organisaties</u> <u>Systeem versimpelen</u> Samen aan het stuur	<ul style="list-style-type: none"> - De gemeenten zijn van mening dat er één integrale toegang tot het sociaal domein moet zijn. - In dit traject wordt de gemeente het eerste aanspreekpunt. De inwoner meldt zich met vragen bij de Voormekaar medewerker. Dat biedt de gemeente de mogelijkheid om te vragen naar eventuele betalingsproblemen en schulden. 	<ul style="list-style-type: none"> - Wij vragen hiervoor geen extra middelen. Deze worden indien nodig meegenomen in het besluitvormingstraject met de gemeenteraad. - De nieuwe structuur gaat in werking vanaf 01-01-2021 	<ul style="list-style-type: none"> - Het resultaat wat wordt verwacht is: - Meer integrale oplossingen voor inwoners. - Een betere inzet van hulp en middelen. - Meer maatwerk. - Het is niet op dit moment niet in te schatten wat dit financieel oplevert.
<u>Goede afstemming organisaties</u> <u>Systeem versimpelen</u> Projectleider	<ul style="list-style-type: none"> - We willen in dit proces tijdelijk een projectleider aanstellen voor ca. 8 uur per week. - Het doel is dat een vliegwiel op gang wordt gebracht om deze ontwikkelingen aan elkaar te verbinden en te zorgen dat ze in gezamenlijkheid worden opgepakt met de gemeentelijke organisatie en partner organisaties. 	<ul style="list-style-type: none"> - Kosten € 25.000 per jaar. - Er is op dit moment geen dekking. 	<ul style="list-style-type: none"> - Het resultaat is dat: - Deze ontwikkeling stevig wordt neergezet. - Dat er meer verbinding ontstaat tussen de verschillende voorzieningen, organisaties en ontwikkelingen. - Samen wordt opgetrokken in de campagne, communicatie en het systeem versimpelen
Zorg dat mensen zelf sneller aan de bel trekken! Dat het taboe en de schaamte doorbroken wordt!			
Campagnes taboe doorbreken	<ul style="list-style-type: none"> - Naar schatting 1,4 miljoen huishoudens in Nederland hebben problematische schulden of een risico daarop. 1,2 miljoen huishoudens is niet in beeld bij de hulpverlening. Mensen met schulden vragen vaak geen hulp of doen dit erg laat, vanwege schaamte of trots. Mensen lopen gemiddeld vier jaar rond met schulden voordat zij aan de bel trekken. Een kleine schuld kan dan uitgegroeid zijn tot een groot probleem dat het leven beheerst. Stress, een slechtere gezondheid of verlies van werk kunnen het gevolg zijn. - Met een campagne willen we de taboe op schulden 	<ul style="list-style-type: none"> - € 50.000,-. - Deze kosten zijn niet gedekt, wij vragen hiervoor middelen. 	<ul style="list-style-type: none"> - In onze aanname gaan wij ervan uit dat 25 personen, als gevolg van deze campagne, zich eerder en sneller zullen melden voor hulp en ondersteuning. - Omdat zij eerder in beeld zijn hoeven we geen dure vormen van ondersteuning in te zetten bij de Stadsbank. De gemiddelde prijs van de trajecten bij de Stadsbank, van budgetbeheer tot beschermingsbewind, komt neer op € 1.000,-. Het besparingspotentieel komt daarmee uit op € 25.000,- per jaar.

	<p>doorbreken. De campagne moet ertoe leiden dat geldzorgen en schulden bij onze inwoners bespreekbaar worden.</p> <ul style="list-style-type: none"> - In de campagne willen we schuldenambassadeurs inzetten die laten zien wat het is om schulden te hebben. - Lokale variant met partners, inwoners en verschillende communicatievormen 		
<p>Professionals en vrijwilligers scholen in stress sensitief werken</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Schulden leveren veel stress en spanning op. Mensen gaan handelen vanuit een overlevingsstand. - We willen een training om voor professionals om hen bewuster te maken wat schulden met mensen doen en hoe je een proces kunt ontstressen. 	<ul style="list-style-type: none"> - € 10.000,-. - Deze kosten worden gedekt uit de besparingen. 	<ul style="list-style-type: none"> - Het resultaat van deze manier van werken is dat: - De drempel om aan de bel te trekken lager wordt. Er zullen zich om die reden meer mensen zelf melden. - De situatie oplossen is makkelijker omdat de stress bij mensen afneemt. - Het is niet op dit moment niet in te schatten wat dit financieel oplevert.
<p>Onderzoek groepen lage inkomens</p>	<ul style="list-style-type: none"> - We willen onderzoeken of er groepen zijn met een laag inkomen die positief beïnvloed kunnen worden om bijvoorbeeld meer te werken, om te scholen of beter werk te vinden. - We starten naar een onderzoek van de verschillende groepen en maken aan de hand daarvan een plan van aanpak. 	<ul style="list-style-type: none"> - Voor het onderzoek is geen budget nodig. Er wordt een afstudeerder geworven. - Eventuele kosten uit een plan van aanpak worden meegenomen in de reguliere begroting. 	<ul style="list-style-type: none"> - Het resultaat wat we willen behalen is dat minder mensen een laag inkomen hebben en daardoor: - Moeite hebben om de eindjes aan elkaar te knopen. - Een beroep doen aan voorzieningen voor minima.

Bijlage 3 Lasten en Baten

Actie	Lasten				
	jaar	2020	2021	2022	2023
Gedekt in de begroting					
Vroegsignalering: beginnende schulden		-55.000	-55.000		
Preventie Platform Jeugd		-10.000			
Berkellandwijzer		-47.500	-15.000	-15.000	-15.000
Tool; rondkomen in Berkelland		-23.000			
App SDOA werkt		-3.025	-3.025	-3.025	-3.025
Mijn inkomen SDOA		-24.200	-24.200	-24.200	-24.200
Website SDOA aanpassen		-15.000	-5.000	-5.000	-5.000
Mee doen App		-7.260	-7.260	-7.260	-7.260
		<u>-184.985</u>	<u>-109.485</u>	<u>-54.485</u>	<u>-54.485</u>
Niet gedekt in de begroting					
Vroegsignalering: Life events		0	0		
Actualiseren en doorontwikkeling en communicatie		0	0		
Lokaal en wijkgericht werken					
Samen aan het stuur		0	0		
Projectleider		-12.500	-25.000	-25.000	
Campagnes taboe doorbreken		-30.000	-50.000	-50.000	-35.000
Scholing stress sensitiefwerken			-10.000		
Onderzoek groepen lage inkomens		0			
		<u>-42.500</u>	<u>-85.000</u>	<u>-75.000</u>	<u>-35.000</u>
Baten (besparing)					
Vroegsignalering			60.000	122.000	122.000
Campagnes taboe doorbreken			25.000	25.000	25.000
		<u>0</u>	<u>85.000</u>	<u>147.000</u>	<u>147.000</u>
Saldo niet gedekt in de begroting		-42.500			
Besparingspotentieel in de begroting			0	72.000	112.000